

MINDSZENTI LAP

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	4 Korona
Fél évre	2 Korona
Negyed évre	1 Korona

VEGYES TARTALMU HETILAP MEGJELEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ HIVATAL

Weisz Ignác nyomdájában, hová a lap szellemi részét illető közlemények, előfizetési- és hirdetési díjak küldendők.

HIRDETÉSEKET

nyilt-téri közleményeket a kiadó hivatal jutányos ár mellett közöl

Temetés után.

Leesett a mi fejünk koronája . . .

Alföldi munkás, szegény magyar nép méltán hullatható könnyed; a ki nagy szívének egész melegével, tettekre kész, bátor lelkének minden odaadásával, szóval és írásban, fönt és lent egyaránt és egyesegyedül a te jóvoltodért küzdött, fáradozott; bajaidnak igazi ismerője, gondjaidnak leghivebb osztályosa, segítőd, pártolód, szerető édes apád nincs már többé: V a d n a y Andornak áldott nemes lelke megért az ő alkotó istenéhez; a kerepesi temetőben hamvai fölött boruló virágos hantok hirdetik csupán, hogy volt, de nincs többé V a d n a y Andor.

Szívünk mélyében megrendülve, a legigazabb fájdalommal állunk a szomorú sirhalom előtt, mely a leggyöngédebb férj, a kedves hitestárs váratlan halálával egy fiatal özvegyet borított örökkön-örökké gyászba, s megfosztott bennünket egy igazi emberbaráttól, a ki merész nagy alkotásokra volt lelkületénél fogva hivatott.

A fájdalomtól szinte megkövülve, keserves bánattal törődünk bele a megmásíthatatlan isteni akaratba, mely sokat szenvedett népünkre ezt az alig elviselhető csapást mérte legujabban.

Csongrádvármegyének olyan tetterős, nagyeszű, egyenes, szókimondó, nyilt, népét oly igazán, szerető főispánja, mint Vadnay Andor, — nem volt talán soha.

Közel hét esztendei itt működése alatt, mint bátor, hős vezérünk, az édesapának lángoló szeretetével, s a jóbarátnak pótolhatatlan jóindulatával lénczolt valamennyiünket minden nemes célért feldobbanó, s különösen is a vármegye alsóbb, szegény néposztályának boldogságáért hevülő szívéhez

Tervei, szándékai, megkezdett munkája külön határhárok lesznek vármegyénk történetében, melyekre a hálás utókor ragyogó betűkkel vési föl az ő szent emlékezetét.

Akadnak majd, a kik sárral dobálják a mi ereklyénket.

Minket ez ne bántson. Ádáz el-lenségei a megváltó Jézust is meggyalázták; s ime, az isten-ember tanításai és szelleme ma fényt, áldást és dicsőséget adnak egész világnak.

A Gondviselés kegyelme adjon vigasztalást elárvult meggyéknek olyan derék vezérben, a ki kész és hivatott legyen előre lépni a most járt nyomokon; a ki méltányolni, becsülni tudja a mi fájdalunkat, s együtt érez velünk a fölemelő tudatban, hogy Vadnay Andor nem halt meg, mert szelleme közöttünk fog maradni örök időkre . . .

„Nem halt meg ő, csupán elköltözött: Halott csak az, — kit elfelejtenek!”

*

A halál hirtelen oltott ki e hó 3-án egy aránylag fiatal életet, a mely eddig is, kora ifjúságától közfigyelem tárgya volt, mely azonban gazdagabb gyümölcstermőbb virágzásra csak most látszott készülni.

Vadnay Andor, Csongrád vármegye főispánja, május 3-án este 8 órakor a szentesi megyei székházban birt lakásán hirtelen meghalt. Röviddel azelőtt még jókedvében volt, sőt egy fővárosi barátjához csak egy nappal előbb érkezett nejétől tudósítás arról, hogy jól érzi magát, — s röviddel nyolcz óra előtt hirtelen rosszul lett, összeesett és meghalt.

A gyász váratlan köszönt be, de közelebb álló barátait nem lepte meg a gyászos fordulat. Tudták a baját s tufták, hogy bármely pillanat elsodorhatja őt az élők közül. Szívvertágulása volt, mely a hangszálakból lefutó idegre is nyomást gyakorolt s a hanglemez némi bénulását okozta, a mely rekedtté tette a hangját. Halálát nyilván ez ér megrepedése okozta. Gyászoló fiatal özvegye marad: Siklóssy Irma, kivel mintegy hat éve boldog házasságban élt.

Vadnay Andor 42 éves volt. Zánkán született, Zala vármegyében, a Balaton gyönyörű partján, 1859-ben, családja régi birtokán a legérdekesebb, legerősebb magyar fajból: a dunántúli kálvinisták ama nagytehetségű csoportjából, melynek lelki és szellemi tehetségei a pápai ref. kollégiumban formálódtak ki s erős típusokat adtak közéletünknek.

Egyéni jóízűség, szarkasztikus elmés-ség, átható ítélet, világos, közvetlenséggel

teli észjárás, erős megfigyelés, filozófiai hajlandóság, egy kis pesszimizmus, a mely a cinizmusba is átesapott: ezekből álltak ezek az erős emberek, a kik közül főlem-litem első sorban Tarczayt, a híres pápai professzort, azután Kerkápoly Károlyt, Kozma Sándort és Ferenczet, Vadnay Andort és Eötvös Károlyt.

Mind a hánynak az élete bizonyos végletek között folyt le. Ifjúságuk tulságából később az ellenkezőjébe mentek át. Vadnay Andor is fiatalkori tévedéseken kezdte, emlegetté tette nevét szereplésével, a melyre abból, a melyben halála talála, bajos lenne visszakövetkeztetni.

Gyönyörű magyar típusu fiatal legény volt, a mikor 1882-ben mint huszonhárom éves fiatal embert Kecskemét megválasztotta képviselőjének antisemita programmal. A közfigyelmet már korábban magára vonta mint Istóczy védője egy sajtóperben, a melyet meg is nyert a budapesti esküdtek előtt. 1884-ben saját otthonában, Tapolczán választották képviselővé.

Ezután következnek érlelő évei, melyek alatt gondolkozása nagy átalakuláson megy keresztül. Jogi ismereteit, melyeket a budapesti egyetemen szerzett, tovább tanulásal tudományosan kiegészíti s mikor Hieronymi mint belügyminiszter a közigazgatási reformra készül, őt hívja meg minisztériumába a reform anyagának előkészítésére, 1894-ben kinevezik Csongrád vármegye főispánjává s ebben az állásában, a hol óriás küzdelmeket állott, ott találja a halál. Azt gondoljuk, a kik közelebbről ismertük, a halál nagy kárt tett az országnak, a mikor prédájául kiszemelte ezt a különben külsőleg és belsőleg erős embert. Tudjuk, hogy nagy becsvágygyal készült életének mostan kezdődött új szakára. Tudását kiegészítve tapasztalatainak gazdagságával, nagy kérdéseket készült mozgatni s szerepet volt követelendő a közélet intézői sorában.

Írásai a „Budapesti Hírlap“-ban, melyek méltó föltünést keltettek, melyeket a nép szeretete és a haza gondja sugalt neki, s melyek meg az ellenfelek tiszteletét is hozzája kötötték és az egész ország figyelmét ráirányították: jövője új alakulásának úgy szólván postái, hirhozói valának. Ez írások tartalma és formája egyaránt kiválóan becses volt. Egy nagy erejű író, egy kiváló ismerője és figyelője a népleleknek, egy mély gondolkozó és egy igazságos ítélő szólalt meg ez írásokban, melyeknek minden sorában nemes és hazafias szív melegsége tüzelt.

A „Budapesti Hírlap“ csak a napokban kapta meg tőle egy új ciklus első cikkét a dzsentriáról, melynek tagja volt

maga is, melyet szeretett, melynek sorsán töprengett, immár titokban halálra szentencziázott szíve. Ez is és sok más munkája művészi alkotásra termett elméjének immár örökre elenyészett, mielőtt meg lett volna. Fájdalmas részvételt sóhajtunk a székesfőváros kerepesi-uti temetője felé, melynek legújabb fejfája előtt egy megvigasztalhatatlan fiatal özvegyasszony siratja, a mit soha többé a sors vissza nem adhat neki: korán letörött boldogságát.

*

Mélységes gyász borult Csongrád vármegye községeire. A kit népe annyi szeretettel, tisztelettel, mondhatni rajongással vett körül, mert tudta, hogy közdolgai sorsának intézése az övénél erősebb, hűségesebb kezekbe letéve nem lehet, s meg is bízott benne minden viszonyok közt: Vadnay Andor dr. főispán meghalt.

Gonoszul, hirtelen ejtette meg a halál, orvul támadva ellene, az élete legszebb deledő korában levő férfiut. Megszűnt dobogni a szív, melynek minden nemes hevílete e vármegye népét árasztotta el meleg szeretettel; megfagyott a fényes elméjü agyban mindaz a mélységes sok eszme, fenszárnyaló gondolat, mely e vármegye jövőjéért erkölcsi és anyagi felvirágoztatását czélozta; megdermedt a kéz, mely lankadatlanul dolgozott, fáradt a közjó érdekében.

A villám gyorsaságával futotta be pénteken esti 8 óra után a vészes hír Szentés városát, s kevéssel később községünket is, hitetlenséggel találkozáva sok helyütt, de mély megdöbbenést keltve mindenütt: meghalt a főispán.

Hirtelen váratlan sujtott le ránk ez a csapás, bár hiszen a kik a főispán közelében voltak, éltek, tudták, hogy az életveszedelem közvetlenül les rá, tudták,

hogy sorsa meg van pecsételve és idő kérdése csak, — mikor következik be a szörnyű katasztrófa.

Pénteken délelőtt már rosszulról panaszkodott a főispán s ágyban maradt. A hozzáhívott Pollák Sándor dr. vármegyei főorvos látta a veszedelmet, melylyel szemben orvosi tudás tehetetlen. Utóértágulás, melyet az ér elmeszesedése okozott, volt a baj, melynek nincsen orvossága, alig van enyhítőszere.

Délután 5 órakor a főorvos újból fellátogatott a beteghez, s látta, hogy minden pillanat meghozhatja a katasztrófát. Ekkor sürgönyöztek Kolozsvárra Purjesz Zsigmond dr. egyetemi tanárért, jöjjön azonnal.

Pollák Sándor dr. főorvos nem is távozott aztán a főispán ágya mellől a bekövetkezett haláláig. Esti 8 órakor felemelkedett a beteg vánkosáról. Hirtelen szédülésről panaszkodott, — aztán visszahanyatlott ágyára, a kitágult ér megpatlant, — pár pillanat — — és Vadnay főispán halott volt.

Meghalt fájdalom nélkül; haláltusa nélkül. Életének mécse egyet lobbant, aztán kialudt s mélységes sötét gyász borult a halottas szobára, az egész megyére.

A halottat még éjjel helyezték, diszmagyarba öltöztetve, ideiglenes koporsóba és átvitték az alispáni elfogadó terembe. Ott nyugodott délután 4 óráig, mikor Budapestről a táviratilag megrendelt diszkoporsó megérkezett. Ugy feküdt ott egyszerű fakoporsóban, mintha jótékony álmózárná csak le pilláit. A halál harcát nem küzdötte meg, nem is hagyott ez nyomot az arcán. Nyugodt az arc minden vonása a megsemmisülésben is és nem a halál dermedt nyugalma, de a szelid békéé tükrözött vissza a férfiasan szép ábrázaton.

A vármegyeház főbejáratát, lépcsőkarját, disztermét fekete gyászba vonták másnap délelőtt s a diszterem közepén helyezték el, délszaki növények közé a sötét ravatalt, melyre délután 5 órakor emelték át a nyitott koporsóba elhelyezett halottat, kinek mellén összekulcsolt keze egy csokor gyöngyvirágot fogott át. A koporsót virágokkal hintette be a hitvesi szeretet s itt nyugodott a halott vasárnap délután 3 óráig, a mikor az egyházi gyászszertartás után hatlovas diszkocsi vitte ki a vasúthoz, hogy Budapestre szállítsák, hol hétfőn délután 4 órakor ment végbe a temetés a kerepesi temetőben.

*

Impozáns módon nyilvánult a részvét vármegyénk minden társadalmi rétegében, Vadnay Andor főispán váratlan, megdöbbenő halála fölött.

A telefon egyre csilingelt, távirat távirat után jött az alispánhoz mindenfelől, hogy igaz-e a gyászos hír, — mikor lesz a temetés. Mert a halálesetről még annak bekövezte estéjén táviratilag értesítették a miniszterelnököt és a fővárosban is olyan gyorsan elterjedt a döbbenetes hír, hogy az ottani sajtó tulnyomó része már szombaton meleg elismeréssel adózhatott a fájdalomunkra oly korán elhalt főispán emlékezetének.

*

A halálesetről Csongrád vármegye közönsége a következő gyászjelentést adta ki: „Csongrád vármegye közönsége fájdalmas érzéssel tudatja a vármegye érdekében gazdag főispánjának: Méltóságos Sajó Vadnai Dr. Vadnay Andor urnak 1901. évi május hó 3-án, esti 8 órakor

Folytatása a mellékleten.

TÁRCZA.

Vadnay Andor.

Hogy milyen szörnyű nehézzé tud néha válni ujaink közt a máskor oly könnyű, röpke toll: most érzem csak igazán, midőn arról a hirtelen elköltözött jó öcsémről kell egyet-mást elmondanom, kit kis gyermekkorra óta jól ismertem és fejlődését szerető figyelemmel kísérve, okom volt jövőjétől, tevékenységétől sokat várni.

Az író toll e nagy változásához egyéb sem kell, mint a lélek mélyéből fakadt néhány könnycsepp, mely egy gyászhirre tentánkba vegyült. Érezzük, hogy nem is kellene ilyenkor írni, mert mit ér a legmelegebb szó is, midőn szívünk érzését sokkal teljesebben fejezné ki a hangtalan könny s a gyász szó nélküli bus némasága.

De hiába! Érezzük egyszersmind azt is, hogy egy-egy elveszített barátunk, rokonunk életéből tartozunk megmagyarázni egyet-mást, mi a kevésbbé ismerősek szemében összeférhetetlen vonásnak, diszharmonianak látszik.

A hírlapok tegnapi nekrológjai, midőn sok rokonérzéssel és nagyrabecsülésel említették a csongrádi elhunyt főispán

kiváló érdemeit, nem mellőzhették el azt a mindenesetre kirívó adatot sem, hogy közpályáját ő igen fiatalon, mint antisemita kezdte s e révén került be, még huszonegyedik éve előtt néhány héttel, a képviselőházba, Kecskemét egyik kerületéből.

Saját gondolkodásom, de sőt az ő benső lénye elleni hiba volna, rövid, de nem elfelejteni való életének ez adatát szépítgetni. Védni éppen nem szükséges, mert ma már nem mint vád, hanem egyszerűen mint tény merül föl.

Legfőlebb magyarázni kell.

Sajátságos végzete volt e sok tehetségei és erős jellemmel megáldott férfinak, hogy valamint tévedése ugyanabból az erős forrásból eredt, melyből hazafiúi érdemei utóbb bokrosan sarjadtak: ugy korai halálát is ugyanaz okozta, a mi őt közpályáján aránylag rövid idő alatt nagyon kiemelte.

Szive pusztította el hirtelen, mely egész életében a tösgyökeres magyar nép igaz, tevékeny, közszeretető barátjává tette. S az erős, mondhatni rajongásig menő fajszeretet ragadta egykor, midőn még nagyon ifju volt, az antisemitaság tévedésébe, s adta utóbb kezébe azt a lelkes és lelkesítő író tollat, melylyel az aiföldi magyarság boldogulására szánt vezérezdik keit megírta.

Családi örökség volt nála ez a fajszeretet épp úgy, mint a szív baj. Atyjától örökölte, ki neki nem csak szerető szülője, hanem jó mentora és utóbb igaz barátja volt. Csak egyszer tértek el egymástól, de szeretetükben nem szakítva és gondolkodásukban is csupán rövid időre hasonlóva meg. Különbben teljesen az apja fia volt. Tőle tanulta népünk, nyelvünk, költészetünk szeretetét, igazi nagyjaink kultuszát s a magyarság jövőjén csüggő nemes ösztöneit.

A zánkai házból, mely éveken át a családi boldogság és a szíves vendéglátás ura félszke volt, hányszor láttam a kis fiút áhitattal csüggni atyja ajkain, midőn az ritka bensőséggel olvasta Kisfaludy Károly regéit, Petőfi népszerű költeményeit és kivált Arany János hazafias ódáit. Midőn atyja egyszer, a hatvanas évek vége felé, fölvezetett Csobánoz romjaihoz, a kis fiu sem maradt otthon s noha a meredeken állt a lélegzete, fenn az ormon hével szavalt buzditó költeményeket.

Arra is emlékezem, hogy egy este az apa Vörösmarty „Szép Ilonka“-ját olvasta föl s így szólt fiához:

— Tudod ki hasonlít teljesen e magasztos, kevés szavu, sok érzésű lányalakhoz? A te édes anyád.

Az anyja is, Kemény Etelka, szeretete

bekövetkezett halálát. A megdicsőült földi maradványa, a vármegyei székház disztermében, Szentesen, f. évi május hó 5-én d. u. 3 órakor tartandó gyászszertartás után Budapestre szállittatik és ott május 6-án délután 4 órakor fog a kerepesi uti temetőben örök nyugalomra tétetni. Béke poraira! Aldás emlékére!

*

Eltemettük, elsirattuk Vadnay Andor drt, vármegyénk oly korán elhalt, felejtetetlen emlékü főispánját.

Eltemettük a vármegye közönségének soha, semmi gyász esetén nem tapasztalt impezans részvétével, amilyen csak ahhoz a mérhetetlen veszteséghez illett, mely a megye népét az ő halálával érte; elsirattuk sajtó szívvel, lelkünk legmélyéből felfakadt forró könnyhullatással, mert hiszen ezer- és ezerre megy itt annak száma, akik az ő jótékonyágát élvezték, akiknek megsegítőjük volt egymás bajukban és rut bálátlanság soha sem volt jellemvonása a mi népünknek.

Szombaton késő este volt, mikor a holtat a vármegyei ház disztermében, masszív kettős érczkoporsóban felravatalozták és aznap nem is bocátották aztán be a közönséget, hogy halottjától búcsút vegyen.

Vasárnap kora reggel azonban megnyílt a halottas terem szárnyas ajtaja és attól kezdve déli fél 12 óráig, mikor a koporsó üveges fedelét lecinnezték, valóságos népvándorlás volt a ravatalhoz; zarándoklása a gyermekeknek, az ő hű népének atyai jó barátja halotti teteméhez. Ezren és ezren akarták még egyszer, utoljára látni a halálban is békés nyugalmu arcát, akartak búcsút venni a nép igaz, atyai barátjától és a búcsuzkodók közt képviselve volt Szentes és a vármegye minden társadalmi osztálya, az előkelő állást elfoglaló ér-

telmiségtől le a becsületes napszámosig, aki talán legtöbbet vett a ránk szakadt gyászban.

Közben egyre érkeztek a ravatalra a szebbnél szebb koszorúk és jöttek küldöttségek a vármegye minden községéből, a járásokból, az uradalmakból és jött a küldöttség a szomszédos Vásárhelyről, melynek törvényhatósága testvériesen osztozott gyászunkban; Szegedről, honnan a közigazgatási bizottság összes állami funkcionáriusai ott voltak megadni a végtisztességet drága halottunknak.

Ugy volt előbb tervezve, hogy a gyászszertartást a vármegyei ház udvarán tartják meg; de a délelőtti órákban már olyan impozáns számmal jelentkeztek a küldöttségek, testületek a temetésre való részvételre, hogy a tervtől el kellett állni, mert az udvar e testületeket se lett volna képes befogadni. Így a temetés egyházi szertartása, s vármegyénk népének utolsó búcsúvétele az áldott emlékü halottól a Kossuth-téren, a vármegyei ház főhomlokzata előtt folyt le.

Az ártézi kútnál d. u. 2 órakor kordont vont a rendőrség és e vonalon belül csak a küldöttségeket, megyebizottsági tagokat, városi képviselőket, tisztviselőket bocátották be. Lassan helyezkedett el a gyászoló gyülekezet. A városi képviselőtestület élén Lakos Imre dr. polgármesterrel, a járásbíróval, postahivatal személyzettel, az egyházak küldöttségei, a gazdasági egyesület választmányja, az ipartestület és iparosifjak köre s díszes előkelő hölgyközönség. A kordonon kívül pedig ezrei és ezrei a népnek, a polgárságnak, kiknek tömege előtt a gimnáziumi ifjuság vont kettő sorfalat, tanáraik vezetése alatt.

Fent a ravatal körül szintén megtelt a halottas terem. Ott csoportosultak: a

vármegyei tisztviselők, élükön Csató alispánnal, a járások, községek és uradalmak küldöttségei és a gyászoló család tagjai, — utóbbiak szorosán a ravatal körül, melynél a vármegyei hajduk és városi szolgák állottak — kivont fegyverrel — diszörséget.

Délután pont 3 órakor kondult meg a gyászharang, jelezve a lelkészség érkezését. Futó Zoltán és Gerőcz Lajos református lelkészek együttesen végezték a gyászszertartást, a református tanítói énekkarral. A lelkészek felmentek a ravatalhoz, melynél Gerőcz Lajos mondott rövid megható imát. Aztán a vármegye ifjabb tisztviselői hozták le a koporsót a megyeház előtti térre, hogy az ott kitett ravatalra helyezték.

A kordonon kívül vonult közönség ekkor hirtelen áttört a korlátokon és egy rengeteg beláthatatlan nagy tömegbe olvadt a gyászgyülekezettel.

Elhangzott a halotti ének busan, ajtatosságra hangolón és ahogy utolsó hangja is elsengett, Futó Zoltán ref. lelkész tartott eszmegazdag, magasan szárnyaló gyászbeszédet, melyben a megdicsőült hervadhatlan érdemeit méltatta megkapó sínekkel és könyekre indítva adott kifejezést a mélységes fájdalomnak, mely Csongrád-vármegye népének ezrei szívét e drága halott koporsójánál eltölti.

A szép beszéd után ismét megcsendült a gyászos ének, melynek elhangzásával Csató Zsigmond dr. alispán búcsuzott el, meghatottságától szinte remegő hangon, a vármegye közönsége nevében, a drága halottól, akinek népeért meleg szeretettel hevülő atyai jó szívét, nemes eszméit ő ismerhette legjobban, mert hiszen mindvégig hűség munkatársa volt népboldogító törekvéseinek.

a költöket és a magyar nyelvet. Férjhez menetele is a költészet révén keletkezett. A negyvenes évek vége felé Vadnay Rudolf, ki akkor sok lélekkel, finom izléssel bíró fővárosi, déleceg, szép ifju volt, a somlói szüreten oly érzéssel olvasta föl Petőfi János vitéz-ének néhány énekét, hogy a fiatal uri leány egyszerre nagyon beleszeretett. Összekelésük útjába azonban nehéz akadályok gördültek. Egyebek közt a forradalom. Az ifju, ki Erdélyi János, Petőfi s majd Arany kedves barátja volt, a Szemere Bertalan belügyminiszterelnöki fogalmazója lett, s elment vele Debreczenbe is, testvérei szintén a szabadságharcot szolgálták. Miksa, mint a szirma-besenyőkerület országgyűlési képviselője, kiről, midőn a diadalmes harcok idején, mint tevékeny kormánybiztos hirtelen elhunyt, Szemere Bertalan irt nekrológot és id. Szász Károly államtitkár mondott emlékbeszédet a debreczeni parlamentben; Boldizsár, e herkuleserejü földesur, mint a gömöri nemzetőrök zászlótartója, ki Schwechatnál nem akarva cserbe hagyni a zászlót, azzal futott el s tüdőbajt kapva, korán elhunyt s barátja, Tompa Mihály akkor keleméri pap, parentálta el. Altalában az egész borsodi család a szabad eszmékért hevült s a forradalom legyőzése után szomorú napokat látott.

De Vadnay Rudolf legalább a magánéletben boldog családi életet élt s Borsodból a Balaton mellé költözve, megvette a neje birtoka mellett fekvő Bozsay-féle házat, birtokot, egy pusztát területen gyönyörű kertet, nagy gyümölcsösöt hozott létre, azt mondogatva cseperedő fiainak: „E rossz időben is lehet jól élni. En e csuf években szépítem meg a magyar föld egy kopár darabját.“

A mellett foglalkozott az etimológiával, tájbeszédekkel, s kinyomatott egy „Nyelvünk hangolvasása“ című könyvet, a melyet az Akadémiában Hunfalvy Pál mutatott be, dicsérve a benne levő nyelvtényeket, de nem fogadva el a fajszeretet tulajdonságából eredt következtetéseit.

Ime a levegő, a melyben fia, Andor, növekedni kezdtek. De a fiuk és a két leány (ma Sarlay Gyuláné és Györfy Gyuláné) korán árvaságra jutottak, mert jó és nemes szívü anyjuk korán elhunyt. Neki is a szív volt baja. A fiuk a falusi nép, a gazdálkodás gondjai és a tanulás törekvései közt növekedtek. A legidősebb fiu jogászkorában halt meg. Az apa, maga is igen jó uszó lévén, megtanította arra fiait is, s Andor szívuját csak súlyosbithatta a naponként tett uszási gyakorlatok nagy távolsága.

Nemcsak engemet, de szabad szellemü

atyját is bántotta, hogy e fia az akkori antisemita főkolompos védője lett. Atyja hozám irt levelében azzal vigasztalta magát, hogy ez a szörványos járvány, ha bele is esett, nem fog nála tartós betegség lenni — kiépül belőle, mert másként van teremtvé.

Megtörtént később, hogy a tisztelt Házban esetleg egymás után beszélünk — ellentétes szellemben.

Egyszer szemrehányást is tettem neki. Akkor őszintén így szólt:

— Nem gyűlölöm én a zsidót, mert nem egy derekat ismerem. De jobban szeretem a mi tősgyökeres népünket, melynek érdekével ők nem törődnek. Rájuk fér hát hogy magyarabbak és lelkiismeretesebbek legyenek. Mihelyt azok lesznek: mellettük lesznek. Javitani akarok, nem pusztítani.

— Igen, öcsém! — feleltem, — de a ti igazságtalanságtok épp abban áll, hogy a ti cikkeitek, dikoziótok azoknak fájnak, kik dicsőretet érdemelnek, mert jó magyarok, műveltek s törődnek közügyeinkkel; a kiaról te beszélés, azok nem olvasnak magyar lapot s nem mennek magyar gyűlésekre. Ekkép a jókat büntetitek a rosszak hibáiért.

— A különbséget — felelte — az okozza köztünk, hogy én falun élek, te meg a fővárosban. En hallom a panaszt,

Még egy gyászének, aztán a megyei tisztviselők a hatlovas gyászkoocsira emelték a koporsót, mely előtt két más gyászkoosi vitte a diszesnél diszesebb koszorúk sokaságát és — megindult a menet lassan, ünnepiesen, az utolsó utra, ki a vasútállomáshoz.

Beláthatatlan hosszú sorban haladt a gyász kíséret, melyben vagy 15 ezer ember vett részt. A menet eleje rég az induló házat ostromolta már, hol városi rendőrök ügyeltek, hogy tolongás ne legyen, mikor a gyászolók utolsó sorai még valahol a Kossuth-utca derekán voltak.

Az állomáshoz érve, ismét megyei tisztviselők emelték le a koporsót a gyászkoocsiról és vitték a készen álló szállító kocsihoz, melybe mikor a holttestet beemelték, előbb Futó Zoltán ref. lelkész mondott ismét rövid imát, majd dr. Lakos Imre polgármester bucsuzott el rövid, szivreható beszédben Szentés város oly korán elhalt atyái jóakarójától.

Es ezzel utolsó útjára bocsátottuk Vadnay Andor földi maradványait, melyeket Csató alispán s Lakos polgármester a városi küldöttséggel kísérték föl a fővárosba, hol mikor másnap reggel ravatalát a kerepesi uti temető halottas házában felállították, ismét megye hajduk és városi diszruhás szolgák vették át mellette a diszorséget, a koporsó körül állva mindaddig, míg le nem bocsátották azt a sírgödörbe.

De nemcsak itthon, vármegyénkben, — a fővárosban is impozánsan nyilvánult a részvét vármegyénk gyásza, Vadnay Andor dr. főispán hirtelen, váratlan elhunytá fölött.

A ravatalra koszorut helyeztek: Vadnay Károly, Béla, Vilma és Laci; Csongrádvármegyei tisztikara és közönsége; a tisztáninneri és tisztántuli járás tisztviselői;

Szentés közönsége és tisztikara; az állam-építészeti hivatal; a közigazgatási bizottság állami tagjai; Dorosma, Derekegyháza, Mindszent, Horgos, Teés-Fábián, Kistelek, Mágocs, Tápé, Algyő, Tömörkény, Csongrád és Sövényháza községek külön-külön; örgróf Pallavicini Sándor, gróf Károlyi Imre; dr. Csató Zsigmond és neje; Fekete Márton és családja; Cicatricis Lajos és családja; Novák József és családja; Soós Pál és neje; Györffy Géza és családja; Gál Sándor és neje; a magyar agrár és járadékbank felügyelő bizottsági elnökének; a szentesi orvos-szövetség; Zsoldos Ferenc és családja; a mindszenti uradalom; Barczay József; özv. Jurenák Edéné; Jurenák Béla és neje; Hódmezővásárhely közönsége; Pallai Zoltán és neje; Katkics Gyula és neje; csongrádi járás tisztviselői; csongrádi kaszinó; Irma néni, Rózsi, Maca; dr. Heinrich Gusztáv; dr. Barabás család; Gajári Odön és családja; dr. Huray család; Pubika; Berczik Arpad; bécsi magyar barátai; Bandinak papa és mama; Bandinak Micája; Röck Géza és neje; Karlovskyék; Singer Zsigmond és családja; Kölber Elemér és neje; dr. Hegedüs Gyula és neje; Láng Lajos és neje; Lánzy Leó; Sándor Armin és neje; régi barátai; Biró család; Bródy Zsigmond; Bárány Bora Frigyes; Paula, Lujza, Józsi és Helén; magyar tisztviselők betegsegélyező egylete.

Részvétiratot küldtek a gyászoló özvegyhez: Széll Kálmán miniszterelnök, Hegedüs, Wlassics és Darányi miniszterek, Ludvig Gyula elnökgazgató, Bródy Zsigmond, Münnich Aurél és neje, Khuen-Héderváry Károly gróf horvát bán, Bánffy Dezső báró, Hieronymi Károly, Fenyvessy Ferencz, Lukács György, Jankovich László gróf, Zsilinszky Mihály, Vörös László, Bedő Albert, Thallóczy Lajos, Chorin Fe-

rencz, Béksics Gusztáv, Dienes Márton, Görgey Arthur, Görgey István, Harkányi Frigyes báró, Agoston József, Rákosi Jenő, Ráth György, Thorma Miklós, Paiss Andor, Gosztonyi Béla, Berczik Arpad, Berczik Gyula, Verner Gyula, Vadnay Károly, Adorján Sándor, Marczali Henrik, Lánzy Leó, Kozma Andor, Gerő Lajos, Enyedi Lukács, Brüll Ignác dr., Gosztorny Mihály stb.

Hétfőn reggel öt órakor érkezett a halottszállító vagon Budapestre, a Józsefvárosi pályaudvarba, hol azonnal gyászkoocsira emelték a koporsót és kiszállították a kerepesi uti temetőbe, melynek halottas házában a holttestet ravatalra helyezték.

Délután 4 órakor volt a temetés, melyen testületileg megjelent a belügyminisztérium tisztikara, élén Sélley, min. tanácsossal; Széll Kálmán miniszterelnök nem jelenhetett meg és titkárával képviseltette magát. A lipótvárosi kaszinó küldöttségét Lánzy Leó vezette. Ott voltak: Darányi miniszter, Hieronymi Károly, Falk Miksa, Vörös László, Enyedi Lukács, Földváry Mihály, Gajári Odön, Dienes Márton, Brázai Kálmán, gróf Teleky Sándor, Pap Géza, Szóts Pál, Láng Lajos, Neumann Armin, Hajdu József, Heltai Ferencz, Wolfner Tivadar, Sámuel Lázár orsz. képviselő, Emich Gusztáv és Thallóczy Lajos udvari tanácsosok, Rudnay Béla főkapitány, Márkus József főpolgármester, Berczik Arpad min. tanácsos, Jesszenszky Sándor közg. bír., Radics Jenő miniszteri tanácsos, Vészi József a budapesti újságírók egyesülete, Rákosi Jenő az Otthon képviselőjében, Beöthy László, báró Splényi Odön rendőrtanácsos, dr. Gerő Lajos, Singer Zsigmond és még sokan az elhunyt barátai és tisztelői közül. A rokonság s a

hogyan hiba (hiány) van a fontban, az itczében, hogy a pálinka egészségtelen, az uzsora elviselhetetlen. Te meg az akadémiában látod a nyelvtudós, a színházban a drámakedvelő, a hangversenyen a zeneszerző zsidót.

— Igaz! De az is igaz, hogy gyűlölködéssel nem javítunk és nem szerzünk prozelitát.

Es csakhamar volt is alkalmam tapasztalni, hogy egy derék fiatal zsidó ügyében olyan buzgón és sikeresen fáradozott, mintha a pártfogolt balatonparti kálvinista pap fia lett volna.

S neki feküdt a tanulásnak. Letette az ügyvédi vizsgálatot, elment a strasburgi egyetemre hírneves jogtanárokat hallgatni, onnan Párisba a francia nyelvben tökéletesíteni magát. Okos cikket irt a *Budapesti Szemlé*-be a közigazgatásról s atyja örvendő irta nekem: Nemde, i a zam volt, midőn mondtam neked, hogy az a járvány csak muló betegség nála.

Nagyon becsültem benne, hogy két kézzel lát mindenhez, a mibe csak fog s a kötelességérzet egyre erősebb lesz nála.

Egyszer, midőn ő (ha jól emlékszem, Klagenfurtban) egyéves önkéntes volt, ismeretlen katonatiszt látogatott meg. Az Andor őrnagyának megbizásából keresett

fel s így szólt:

— Ugy beszélük, — mondá, — hogy öcsésére, Andorra befolyása van, mivel őnt igen szereti. Az őrnagy tehát óhajtaná, ha öcsését rábírná: maradjon a katonaságnál. Ahhoz való jó tulajdonságai vannak s azon a pályán sokra vihetné.

Annyit ígérhettem csak, hogy ez óhajtatást közlöm vele. A válasz ez volt: „Nos, hát én itt pontosan végzem kötelességemet, mert érdekünk, hogy a magyar-nak minden téren becsülete legyen. De maradni: eszem ágában sincs. Akkor lennék én csak hivatásos katona, ha Görgey Artur megint három hadtest élén állana (mint valamikor), s ha a magyar jólétéért karddal kellene küzdeni. Így majd csak haza megyek civilbagáznak.

S haza jött tiszti ranggal s mikor egyenruhában láttam, nem csodáltam egy esőpet sem, hogy szerették volna ott fogni. És azt sem, hogy megszerették. Soba sem hizelgés, sem kedvhajhászat nem mutatkozott nála, egyenes szó és férfias magatartás volt a szokása és mégis — vagy tán éppen ezért — mindenütt megszerették. Tapolezai zsidótól hallottam egykor: csak az a kár, hogy nem szeret úgy bennünket, mint mi őt.

Sikereit, emelkedését is nem utánjá-

rásnak köszönte. Egy miniszter mondta nekem róla: rég volt, midőn antisemita volt, most antistréber. Mert akkoriban egy gyümölcsöző állást, melylyel megkínálták, nem fogadott el. De a mit elfogadott, annak férfias komolysággal megfelelt. Ugy nehéz állásban is, mint a csongrádi főispáni szék.

Nem a saját dicsősége és jóléte sarkalta, hanem a magyarságé, a népé.

Lelkesült a Széchenyi István szellemeért, a Deák Ferencz jellemeért és lelkesességeért, az Arany János költői nyelveért és a Görgey Artur erős kardjának vivmányaiért. Nem csüggedek, — mondta nekem nem rég, — ha ezekre emlékszem, hiszen ezek is magyarok voltak.

Egész lelkével csügött az alföldi magyarság jövőjén. Még családi tüzhelyének boldogságát is, mely most oly mély gyászra vált, árnyékba borítá olykor az a gondolata, hogy csak ir s ir, de nem tud tenni e népért. Pedig akkor ő „hiába élt.“

De ily nemes becsvágygyal még sem élhetett hiába. Lesz, a ki fölveszi a kezéből kiesett zászlót, hogy tovább lobogtassa. Kár, hogy ő maga nem lobogtathatja már tovább!

Vadnay Károly.

mélyen lesújtott özvegy a ravatalnál álltak, hol a diszruhás hajduk adták a disz-
őrséget.

A megye küldöttségét dr. Csató Zsigmond alispán vezette. A küldöttség tajai voltak: dr. Cicatricis Lajos vármegyei főjegyző, Mátéffy Kálmán, Herglőz István és Tary István főszolgabírók, dr. Nagy Sándor, Stammer Béla, Tasnádi Imre vármegyei aljegyzők, Ujhelyi Nándor királyi tanácsos, Fekete Márton tarsulati főigazgató, Bolyó Kálmán kir. közjegyző, Soós Pál főügyész, Vecsery Imre főpénztáros, dr. Sulcz Lajos és dr. Csucs János árva széki ülnökök, Gyárfás Géza szolgabíró, Domokos Elek ellenőr, Horvát Jenő alszámvévő, Borbély Károly fogalmazó, Kovács Ede, Jámbor Nagy István iktatók, Szalay Gyárfás nyilvántartó, Csató Sándor kiadó, Kis Arpád irattáros és Molnár Sándorral az összes irodai tisztviselők. Szentes város részéről megjelentek dr. Lakos Imre polgármester vezetésével Novobáczky Győző városi tanácsos, Soós Ferencz, Kátai Pál János, Kiss Zsigmond, Arady Kálmán, Nádas Aladár, Zsoldos Ferencz mérnök és még számosan. A csongrádiak képviselőiben Sohlya Gyula főjegyző és Csejthey Lajos községi bíró, Mindszentről Keller Lajos, Tóth Mihály, Koncz Lajos, Haasz Juda, Grüner Géza, Dorosmárol Kölber Elemér szászados, Teésről Dömsödi József, Mágocsról Novák Ferencz, Agyórról Dózsa Károly, Sándorfalváról Molnár István és még igen sokan voltak jelen.

A hajduk kihozták a koporsót Isten szabad ege alá, hol Papp Károly ref. lelkész mondott emelkedett szellemű bucsu-
beszédet, ki mellett csendes imába merül-
ten állt az ősz püspök: Szász Károly. Aztán diszes gyászokocsin vitték a halottat a főváros által ajándékozott s Klapka sirja közelében levő diszszírhelyhez s a lelkész rövid imája után lebocsátották a sirba.

Eltemették, elsirattuk az ő halóporait. Szelleme fölöttünk viraszt és emléket áldani fogjuk örökké.

VEGYESEK.

— **Lapunk** mai számát, kegyeletünk jeléül, egészben V a d n a y Andor emlékezetének szenteljük. Különösen is felhívjuk olvasóink figyelmét V a d n a y Károlynak a „*Buda-pesti Hírlap*”-ból átvett tárcza-közleményére, melyben a kiváló író a rokoni szeretet melegevel rajzolja meg boldogult főispánunknak minden ízében olyan nagyon érdekes és kedves egyéniségét. Őszintén óhajtjuk, hogy lapunkat minél többen olvassák el, s őrizték meg azt az utódak számára is.

— **Iskolai ünnepély.** A mindszenti tantestület a tanulóitjuság közreműködésével, lapunk mult számában közölt program szerint, f. hó 9-én tartotta még a szokásos ezredéves iskolai ünnepélyt, melyen igen szép számú közönség vett részt.

— **Bizottsági ülés.** Csongrádvármegye közigazgatási bizottsága folyó hó 20-án tartja május havi rendes tanácskozásait szentesen, a vármegyei ház alispáni elfogadó termében. Ugyane hónapba lesz a törvényhatósági bizottság tavaszi gyűlése is, a

gyűlés napja azonban még megállapítva nincsen.

— **Kifogott hulla.** E hó 6-án Mindszenti alatt egy emberi hullát fogtak ki a Tiszából. A szerencsétlen még április 7-én esett a Tiszába, s így egy hónapig vesztegelt a hullámsirban. Nagy István csongrádi lakos, s a tiszai hajóhid őre volt. A vízbeholt 39 éves s 4 kis gyermek apja volt. A mondott nap éjjelén felpálinkáva vándorzorgott ki foglalkozása helyére a hajóhidhoz, hol a vízbe szédült, uszott a hogy nehéz feje engedte, s segítségért kiáltva küzködött a hullámokkal mintegy kilométernyi távolságra, hol végleg elmerült. Ott voltak — mint szemtanúk — ivó-társai is, de semmiféle vízi jármű nem lévén kéznél, nem segíthettek a haldoklón. Temetése itt ment végbe a mult szerdán, neje s számos rokonainak részvéte mellett, kik Csongrádról siettek át a férj, illetve rokon temetésére.

— **Rompa.** E szó még egy 30—40 év előtt ismeretlen volt megyénkben. Ma nagyon is tudjuk, mi fogalom jelölésére szolgál a „rompa” szó. Községünkben a tiszai révénél be és ki hatalmas rompán kell áthatolnunk. Csak hogy míg a községbe vezető rompa lejtő s hatalmas korláttal van két oldalt ellátva, addig a Tiszára vezető lejtőn csak az ugynevezett kerékvetők szolgálnak a bekövetkehető szerencsétlenségek meggátlására. Hogy azonban oly nagy forgalmu helyre, minő a tiszai révhez való közlekedés, a kerékvetők — bár elég vasokasok — kevés vigasztalást nyújtanak, korlát kell oda is, mert a kerékvetők mellett a legnagyobb szerencsétlenségek állhatnak elő. Példát nyújtott erre e hó 9-én Wimmer Béla ur kocsissa, ki a községből trágyát hordott a tulajdoni bérleti földre. A rompa derék táján a lovak neki ugrottak a nagy lejtőnek, a terhes kocsi felborult, a kocsis önkéntelen repült a mélyedés elé s bár a lovakban s a járműben hiba nem történt, de Bánfi Ferencz kocsis oly erős ütésekkel szenvedett nyakán, lábán, hogy huzamos ideig érezni fogja a bajt. Csak a szerencsés véletlen szülte, hogy a leborulás rá végzetlenség nem lett. Ajánljuk a rompa hiányosságát az intéző körök figyelmébe.

— **Választók gyűlése.** A helybeli függetlenségi és 48-as kör ma délelőtt fél 12 órakor a kerületi pártelnök és alelnök választása céljából közgyűlést tart, melyen előreláthatólag vidékről is többen fognak részt venni.

— **Munkát keresők.** Bizony, hiába szépítgetjük a dolgot, nyakunkon a baj, száz meg száz munkáskéz álli foglalkozás és kereset nélkül, s a hatóság legnagyobb utánjárás mellett se tud munkát szerezni a hozzája fordulónak. A járási főszolgabíró ur a napokban kereste meg herceg Hohenlohe margonyai uradalmanak intézőségét, hogy mint a mult évben, most is nyújtsa foglalkozást a mindszentieknak, s kik közül 40 család már is hajlandó lenne a messze távolba költözni, hogy tisztességes munkával keresse meg kenyerét. Bizunk benne, hogy a kedvező időjárás több vállalkozásra nyújt alkalmat, s népünket is hozzá juttatja az eddig hiába keresett munkához.

— **Műhelyvizsgálat.** A járási főszolgabírói hivatal felhívta az összes községi orvosokat, hogy a sütőműhelyeket és az ott használt edényeket, eszközöket, a feldolgozandó anyagokat és készítményeket, valamint a munkásokat köztisztviselési és

közegészségi szempontokból minél többször vizsgálják meg, s az eredményről esetről-
esetre jelentést tegyenek.

— **Határjárás.** A Szegfü-csárdától a Téglás-csárdáig Mindszenti község és Hódmező-vásárhely város között elvonuló határutak rendezetlen volta már rég vita tárgyát képezi az érdekeltek között. Ezen ügyben április hó 29-én helyssini tárgyalásokat tartottak a szomszédos hatóságok kiküldöttei, s valószínűnek látszik, hogy a vitás dolog végre békés megoldáshoz jut el.

— **Csendélet.** A maihoz hasonló vásárnapja is rég nem volt a községnek. Megértük, hogy ma nem lesz bál sehol. Nem azért ugyan, hogy nem kértek rá engedélyt, hanem azért, mert a főszolgabíró rendelete értelmében, ma szünetelnie kell a lármás mulatságoknak. Helyesen van, okosan van; mikor fogytán van a kenyér, semmi szükség sincs a muszikára.

— **Lejárt pályázatok.** A mágoosi községi szülész női állásra meghirdetett pályázat alapján 4 pályázó jelentkezett az állás elnyerésére, ellenben a Szegvár községben megüresedett községi állatorvosi állásra egyetlen pályázó sem adott be folyamodványt, s így a község továbbra is állatorvos nélkül marad.

Felelősszerkesztő és kiadótulajdonos.

Weisz Ignác.

A Körös-tisza-marosi árment. és belvizszab. társulat báboczkai—mindszenti szakasz igazgatóságától.

267/1901.

Hirdetmény.

A Körös-tisza-marosi ármentesítő és belvizszab. társulat báboczkai—mindszenti szakaszának védgátjain a luczerna kaszálóknak és egyéb fűtermésnek ez évi november 1-ig terjedő használata — a magtermelés és legeltetés kizárásával — 100 vagy 200 méteres szakaszokban nyilvános árverés útján azonnali készpénz fizetés mellett, a helyszínén a legtöbbet ígérőknek a folyó évi május hó 20., 21. és 22-ik napjain bizottságilag haszonbérbe fog adatni.

Az eladás sorrendje a következő:

1. Május 20-án reggel 8 órakor a báboczkai alvó gátrész a papgáti őrház feletti elágazástól kezdve a báboczkai felső határig, azután a mostani védvonal az új báboczkai gát felső végpontjától kezdve a jaksori őrházig; délután az őrháztól a teési magas-partig.

2. Május 21-én reggel 9 órakor a Szegfü csárdánál kezdve a kurczatoroki őrházig, délután az őrháztól a szegvár-szentesi határig.

3. Május 22-én reggel fél 9 órakor a szegvár-szentesi határtól kezdve a kuczori (6. számú) őrházig, délután az őrháztól a teési magas partig.

Szentes, 1901. május hó 8-án.

Schneider József,

h. igazgató, szakasz-mérnök.

